

**Ministerie van
Defensie**

Postbus 2070
2000 EB 's-Gravenhage
Telefoon 070-168700

**Ministerie van
Buitenlandse Zaken**

Postbus 2001
2000 EB 's-Gravenhage
Telefoon 070-160000

Aan:
de Voorzitter van de
Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA 's-Gravenhage

Laat:
de Voorzitter van de
Eerste Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 21
2513 AA 's-Gravenhage

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
D168/92/26744

Datum
6 oktober 1992

Onderwerp

Nederlandse bijdrage aan de uitbreiding
van Unprofor in Bosnië-Herzegowina

De regering heeft besloten gehoor te geven aan het verzoek van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties extra Nederlandse militairen naar het voormalige Joegoslavië te sturen. Zij zullen mede gestalte geven aan nieuwe, humanitaire taken van de United Nations Protection Force (Unprofor) in Bosnië-Herzegowina, waartoe de Veiligheidsraad op 14 september jl. besloot (resolutie 776). Het betreft ongeveer 385 militairen voor transporttaken, 95 man voor de verbindingen (75 man verbindingspersoneel en 20 man voor hun logistieke ondersteuning), 20 waarnemers en 40 officieren en overig personeel voor het nieuw te formeren hoofdkwartier in Bosnië-Herzegowina. Het totaal aantal Nederlandse VN-militairen in het voormalige Joegoslavië komt daarmee op ongeveer 940.

Naast Nederland, zijn ook België, Canada, Denemarken, Frankrijk, Portugal, Spanje en het Verenigd Koninkrijk door de VN gevraagd eenheden naar Bosnië-Herzegowina te sturen. De Verenigde Staten sturen een veldhospitaal naar Zagreb ter ondersteuning van de operatie. Met deze ongeveer 6.200 extra

"blauwhelmen" stijgt de totale sterkte van Unprofor tot boven de 21.500 man. In Bosnië-Herzegowina zullen de extra VN-militairen zorgdragen voor de uitvoering en bescherming van humanitaire hulptransporten en voor de begeleiding van door het Rode Kruis te evacueren vrijgelaten gevangenen.

Overwegingen

Met besluit extra Nederlandse VN-militairen naar Bosnië-Herzegowina te zenden, stoelt op een aantal nauw met elkaar samenhangende overwegingen. In de eerste plaats wil de regering zich, in het licht van het grove onrecht dat velen in Bosnië-Herzegowina is en wordt aangedaan, maximaal inspanssen om de zo dringend nodige humanitaire hulp tijdig te helpen waarborgen. Daarnaast meent de regering dat een grotere internationale presentie in Bosnië-Herzegowina een zekere remmende werking kan hebben op schendingen van de mensenrechten. Bovendien kan een meer omvangrijke presentie van Unprofor in Bosnië-Herzegowina ook bijdragen aan het scheppen van voorwaarden voor een duurzame politieke oplossing van het conflict, waarmee ook Europese veiligheidsbelangen worden gediend.

De humanitaire situatie in Bosnië-Herzegowina

In het voormalige Joegoslavië voltrekt zich een zeer omvangrijke menselijke tragedie. Meer dan twee miljoen mensen zijn op de vlucht, honderdduizenden zijn gescheiden van hun familie en verwanten. Sinds het uitbreken van de gewelddadigheden raakten tienduizenden personen gewond; vele duizenden lieten het leven. Het einde van dit menselijk lijden is nog niet in zicht.

Van alle republieken van het voormalige Joegoslavië is Bosnië-Herzegowina het zwaarst getroffen door oorlogshandelingen. Geen deel van de republiek bleef gespaard voor het oorlogsgeweld. De burgerbevolking van steden zoals Sarajewo, Mostar en Gorazde is extra getroffen door zware beschietingen en langdurige belegering. Naar schatting telt Bosnië-Herzegowina momenteel meer dan een half miljoen vluchtelingen. Dit aantal kan nog verder oplopen als gevolg van de schandelijke praktijk

van "etnische schoonmaak". Velen ontberen momenteel de beschutting, het voedsel en de medicijnen om de winter te doorstaan.

Het VN-Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) heeft vastgesteld dat de voortdurend oplopende gevechten in Bosnië-Herzegowina belangrijke beperkingen opleggen aan de internationale hulpverlening, vaak juist op die plaatsen waar deze het meest nodig is. De luchtbrug naar Sarajevo is belangrijk, maar kwetsbaar, beperkt van capaciteit, verhoudingsgewijs duur, en slechts geschikt voor bevoorrading van een geografisch beperkt gebied. Ook slechte weersomstandigheden kunnen de luchtbrug belemmeren. Een aanzienlijke uitbreiding van het aantal hulpkonvoeien over de weg is noodzakelijk. Een UNHCR-team heeft, na uitvoerig onderzoek ter plaatse, op 9 september jl. advies uitgebracht over een distributiesysteem voor humanitaire hulp in het voormalige Joegoslavië. Aan dit multinationale team nam ook een Nederlandse landmacht-officier deel.

Uitgangspunt voor de hulpoperatie van de UNHCR blijft de instemming van de betrokken partijen. De leiders van de Servische, de Kroatische en van de Moslim-bevolkingsgroep in Bosnië-Herzegowina hebben de VN-Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen, mevr. S. Ojata, toegezegd dat de humanitaire transporten niet zullen worden aangevallen. Dergelijke garanties zijn echter niet toereikend. Het zal aankomen op de daadwerkelijke uitvoering van dergelijke afspraken in het operatiegebied. Daarom zal de UNHCR voortgaand aan hulptransporten steeds met de betrokken plaatselijke partijen/milities afspraken maken over de vrije doortocht van hulpkonvoeien. De lokaties van de VN-eenheden zijn zodanig gekozen dat frontlijnen zo min mogelijk hoeven te worden doorkruist.

Degelijke voorzorgsmaatregelen zijn van groot belang. Gelet op de fluïde en ondoorsichtige machtsverhoudingen in Bosnië-Herzegowina en de grote aantallen ongeregelde troepen zal

echter, met het oog op de veiligheid van het betrokken personeel, op bepaalde routes begeleiding door bewapende Unprofortroepen onontbeerlijk zijn. De UNHCR bepaalt, na overleg met Unprofor, waar welke konvooien plaatshebben en of deze militairen bescherming behoeven.

Unprofor in Bosnië-Herzegowina: taak en organisatie

Ten behoeve van de bescherming van humanitaire hulpverlening in Bosnië-Herzegowina wordt Unprofor uitgebreid met een nieuw "Commando voor Bosnië-Herzegowina". Dit ressorteert direct onder de commandant van Unprofor, de Indiase luitenant-generaal Satish Nambiar. Aan het hoofd van het nieuwe "Commando voor Bosnië-Herzegowina" staat de Franse generaal-majoor Philippe Morillon. Zijn plaatsvervanger is een Spanjaard, de chef-staf een Brit. De huidige sterkte van Unprofor in Bosnië-Herzegowina, ongeveer 1.500 man, komt door de uitbreiding op ongeveer 7.700 man.

Canada, Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk leveren elk een infanteriebataljon voor respectievelijk de regio's Banja Luka, Bihac, Mostar en Vitez. Deze bataljons dragen, in die gevallen dat de UNHCR dat noodzakelijk acht, zorg voor de gewapende escortering van humanitaire hulpkonvooien en voor de beveiliging van VN-opslagplaatsen. Militair-operationele besluiten worden genomen door de commandant van de Unprofor-eenheid ter plaatse, die, zo mogelijk, overleg voert met de UNHCR.

Frankrijk draagt zorg voor een luchtcomponent voor Unprofor in Bosnië-Herzegowina. Deze bestaat uit lichte en middelzware transporthelikopters. Daarmee kan de mobiliteit van de VN-eenheden aanzienlijk worden verhoogd.

Nederland en België leveren gezamenlijk een transportbataljon. Het militaire transport van deze eenheid zal met name worden ingezet op routes die om veiligheidsredenen niet geschikt worden geacht voor civiel transport. Daarmee vormt deze eenheid in zekere zin de ruggraat van de operatie.

De ontplooiing van de extra VN-militairen in Bosnië-Herzegowina zal fasegewijs verlopen. Naar verwachting zijn zij vóór eind november geheel operationeel. In de beginfase, vanaf 5 oktober, arriveren kleine aantallen staf- en verbindingspersoneel ter plaatse. Op verzoek van de VN stuurt Nederland eind deze week ongeveer 10 man naar Belgrado voor deze voorbereidende werkzaamheden. De transporteenheid arriveert ter plaatse wanneer ook de beschermende infanteriebataljons zich op grotere schaal gaan ontplooiën, naar verwachting in de eerste helft van november. Bij de volledige ontplooiing van de extra Unprofor-troepen - naar verwachting eind november - zou de UNHCR in staat moeten zijn zo'n 5.000 ton hulpgoederen per week te verdelen onder de bevolking van Bosnië-Herzegowina.

De extra Nederlandse bijdrage aan Unprofor

Het Nederlands-Belgisch transportbataljon bestaat uit één Belgische en twee Nederlandse transportcompagnieën. Dit binationale bataljon (1 NL/BE VN TRAT) dekt volledig de huidige behoefte van UNHCR aan militair transport. De commandant is een Nederlandse luitenant-kolonel, zijn plaatsvervanger een Belgische officier. De kern van de Nederlandse bijdrage aan dit bataljon komt van 105 Transportbataljon uit Nunspeet.

Het bataljonshoofdkwartier en één van de Nederlandse transportcompagnieën zullen volgens de huidige planning worden gevestigd in Vitez, de andere Nederlandse compagnie in Banja Luka, beide plaatsen gelegen in Bosnië-Herzegowina. Op beide lokaties bevinden zich beveiligende infanteriebataljons van respectievelijk de Britten en de Canadezen. De Belgische transportcompagnie opereert vanuit Loznica in Servië. De twee Nederlandse transportcompagnieën beschikken voor humanitaire transporttaken over in totaal 40 vrachtwagens van tien ton en 24 vrachtwagens van vier ton.

Het extra Nederlandse verbindingspersoneel in Bosnië-Herzegowina verzorgt, net als de 180 man verbindingspersoneel die al werkzaam zijn in Kroatië en in Sarajewo de verbindingen tussen de bataljons onderling en met de hoofdkwartieren. De verbin-

dingen binnen de eenheden zijn de verantwoordelijkheid van het zendende land.

Van de ongeveer 40 officieren en overig personeel voor het nieuw te formeren VN-hoofdkwartier in Bosnië-Herzegowina komt een twintigtal van het NAVO-hoofdkwartier Northag in Duitsland. Naast Nederland hebben ook andere landen personeel aan Northag onttrokken ten behoeve van het nieuwe 'Commando voor Bosnië-Herzegowina' van Unprofor. Door de kern van het personeel van een bestaand hoofdkwartier gezamenlijk uit te zenden willen deze landen een maximale samenwerking waarborgen. Immers, het personeel kent elkaar en hanteert beproefde procedures.

Het extra contingent Nederlandse VN-militairen voor Bosnië-Herzegowina telt in totaal ongeveer 540 militairen, waaronder ongeveer 200 dienstplichtigen die uitsluitend op vrijwillige basis worden uitgezonden. Het contingent telt ongeveer 10 militairen van de Koninklijke Marechaussee.

De dienstplichtigen worden tijdig geïnformeerd over de aard van de operatie, hun taken en de risico's. Een uitgebreid en zorgvuldig samengesteld voorlichtingsprogramma waarborgt dat elke dienstplichtige op een verantwoorde wijze een weloverwogen besluit over zijn eventuele uitzending kan nemen. Het personeel wordt in beginsel, zoals gebruikelijk bij Nederlandse deelname aan vredesoperaties, voor maximaal zes maanden uitgezonden.

De veiligheid van het personeel

Uiteraard weegt de veiligheid van het betrokken personeel zwaar. De regering meent dat bij de beoogde humanitaire operatie van de Verenigde Naties in Bosnië-Herzegowina sprake is van verantwoorde, aanvaardbare risico's. Het VN-plan waarborgt dat steeds een zorgvuldige afweging kan worden gemaakt tussen enerzijds de dringende behoefte humanitaire hulp te verlenen aan de noodlijdende bevolking en anderszijds de veiligheid van

het betrokken personeel. Dit laat onverlet dat sluitende veiligheidsgaranties nimmer mogelijk zijn.

De VN-troepen in Bosnië-Herzegovina zullen optreden volgens de gangbare beginselen voor VN-vredesoperaties. Het gebruik van geweld is alleen toegestaan in het geval van zelfverdediging, met dien verstande dat de Veiligheidsraad heeft bepaald dat van nu af bij de operaties in Bosnië-Herzegovina onder zelfverdediging ook situaties worden verstaan waarin personen met geweld trachten de VN-militairen te verhinderen hun mandaat uit te voeren. Deze formulering is ingegeven door recente incidenten waarbij sprake was van doelbewuste agressie tegen VN-militairen en beoogt de veiligheid van het VN-personeel maximaal te waarborgen. De toepassing van de "rules-of-engagement" is de verantwoordelijkheid van de Force Commander van Unprofor, luitenant-generaal Nasbjar. Hij kan deze bevoegdheid desgewenst tijdelijk aan lagere commandanten delegeren.

De persoonlijke bescherming van het personeel krijgt bijzondere aandacht. Een aantal vrachtwagens zal van lichte bepantsering en anti-fragmentatie-dekens worden voorzien. Daarnaast worden aan het betrokken personeel beschermende, scherfwerende vesten verstrekt.

Financiën

Anders dan gebruikelijk bij VN-vredesoperaties dragen de landen die troepen leveren voor de uitbreiding van Unprofor in Bosnië-Herzegovina, ex resolutie 776, zelf alle kosten. Een voorlopige schatting van de totale additionele exploitatie uitgaven voor de transporteenheid, de verbindingseenheid, de waarnemers en het extra personeel voor de hoofdkwartieren bedraagt ongeveer f 30 miljoen op jaarbasis. Bovendien kan ook de aanschaf van extra materieel nog uitgaven met zich brengen.

De Nederlandse regering staat bij de uitbreiding van Unprofor internationale spreiding van de financiële lasten voor. Al naar gelang de mogelijkheden daartoe, kunnen de uiteindelijke kosten voor Nederland worden verminderd. Daarover kan nu echter nog geen uitsluitsel worden gegeven. Het spreekt voor

zich dat de Kamer over de exacte financiële gevolgen van de operatie wordt geïnformeerd wanneer daarover meer duidelijkheid bestaat.

De juridische en financiële regelingen ten behoeve van het Nederlandse personeel

De militaire waarnemers zullen, uitgaande van de gebruikelijke regelingen, worden beschouwd als "expert on mission". Het verdrag insake privileges en immuniteiten van de Verenigde Naties (Stb. 1948, I 224) is diensgevolge van toepassing. Dit houdt onder meer in dat betrokkenen niet kunnen worden aangehouden, dat zij onschendbaarheid en immuniteit van rechtsmacht genieten ter zake van uitspraken of daden begaan in de uitoefening van de dienst. Het overige militaire personeel heeft naar internationaal gewoonterecht de militaire status en valt derhalve onder de exclusieve jurisdictie van het desbetreffende aan de vredesmacht deelnemende land. Met betrekking tot het gezamenlijke Nederland-Belgische transportbataljon zal tussen Nederland en België een samenwerkingsovereenkomst worden gesloten.

De regelingen betreffende geneeskundige verzorging en pensioenen blijven van toepassing op het uit te zenden personeel, dat hierover uitgebreid zal worden geïnformeerd.

Zoals hierboven al vermeld dienen de landen die eenheden leveren voor de uitbreiding in Bosnië-Herzegowina, anders dan tot dusver gebruikelijk, alle kosten zelf te dragen. Het betrokken personeel kan dus geen aanspraak maken op VN-vergoedingen en VN-voorzieningen. Een uitzondering vormen de militaire waarnemers, waarvoor de VN alsnog heeft besloten de gebruikelijke VN-dagtoelage toe te kennen.

De regelingen voor de rest van het uit te zenden extra Nederlandse personeel zullen van overheidswege zodanig worden vastgesteld dat er feitelijk geen verschil bestaat in vergoedingen, arbeidsvoorwaarden en rechtspositie ten opzichte van de overige Nederlandse militairen in Unprofcor.

DE MINISTER VAN
DEFENSIE,

A.L. ter Beek

DE MINISTER VAN
SUITENLANDSE ZAKEN,

Mr. H. van den Broek